

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Qvæst. 1. Quid sit viuens.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

Sed respondeo breuiter, quod si consideretur anima ut anima, quatenus est principium cuiuscunque operationis, semper debet pertinere ad Physicam, quia ut sic semper dicit ordinem ad corpus, ac materiam, quod sufficit; nec refert quod operationes ipsius sint independentes à corpore, quia ut spectent ad Physicam, sufficit quod sint operationes rei pertinentes ad corpus. Quod si consideretur anima non ut anima & actus corporis, sed sub conceptu entis, & præterea consideretur ut sic esse principium intellectus, abstrahendo à modo particularis intellectus quam habet, an scilicet sit intellectus dependens à corpore tanquam à subiecto, nec ne tum dico quod consideratio eius spectat ad Metaphysicam, quia est consideratio rei sub ratione independenti à corpore aut materia omni. Nec est inconueniens, aut difficile, quod una res spectet ad diuersas scientias sub diuersis considerationibus. Nec in hac re est vlla difficultas vllius momenti, quamuis fuscè tractetur à multis. Iam ergo disputationes ipsas aggrediamur.

Quomodo
disponatur
ad Metaphysicam.

DISPUT. I.

De Substantia Anima.

QUANDOQV IDEM horum librorum ut paulo ante dixi, obiectum adequatum sit anima ut sic, & hæc non habeat partes aliquas, aut principia Physica, ex quibus componatur, quæque prius cognosci deberent quam ipsa anima; non ab alio incipiendus erat hic tractatus, quam à consideratione ipsiusmet substantiæ animæ.

QVÆSTIO I.

Quid sit viuens.

QUANDOQV IDEM in vtraque definitione animæ à Philosopho tradita, & inferius explicanda fit mentio viuents & vitæ, nec possunt propterea intelligi, nisi intelligatur quid sit viuens, & vita, quod non adeo facile est, ut patebit ex dicendis; operæ precium duxi explanationem illarum definitionum hanc quæstionem præponere, quæ ut intelligatur;

Aduertendum est viuens dupliciter capi solere.

Dupliciter
capi
tur viuens.

Primo participialiter, quatenus scilicet est participium præsentis temporis, & significans aliquid habens vitam, actu existere, & sic dicitur Petrus viuere dum actu existit, & quando non existit, aut desinit existere, non viuere.

Secundo nominaliter, quatenus scilicet est nomen, & significat illud quod habet vitam in se intrinsecam, siue actu existat, siue non; & sic de omnibus hominibus etiam possibilibus dicitur quod sint substantiæ corporeæ viuentes. Et in hoc sensu hic agimus de viuento.

Cum ergo viuens in hoc sensu sit habens vitam, ut sciatur quid sit viuens, debet sciri quid sit vita. Duplex autem communiter assignari solet vita, in actu primo, & in actu secundo. *Vita in actu secundo* sunt operationes illæ, quæ solis viuentibus competunt, ut intelligere, sentire, mouere se progressiue, nutrire, & similia, quæ operationes propterea vocantur vitales. *Vita in actu primo* est principium operationum huiusmodi. Vnde illa viuunt vita in actu secundo, quæ habent huiusmodi operationes siue omnes, siue aliquas; illa vero viuunt vita in actu primo, quæ habent principia huiusmodi operationum, siue habeant vitam in actu secundo, siue non habeant. Alio modo posset intelligi per vitam in actu primo illud principium substantiale solis viuentibus conueniens, ratione cuius, & conueniunt inter se, & disconueniunt ab omnibus non viuentibus. Ut autem præterea sciatur quid sit hoc principium,

Quamam

Aduertendum vltius ex communi omnium usu di-

ci viuentia, primò Deum optimum maximum; deinde Angelos omnes, tum homines, ac omnia animalia; præterea arbores, plantas, flores, & fruges. Vnde ut sciatur quid sit vita in actu primo, oportet examinare quid sit illud quod omnibus his, & solis conuenit per se primo: illud enim est quod vocatur nomine vitæ in actu primo, ut patet ex secunda descriptione vitæ in actu primo: & si quis hoc negaret, excitaret quæstionem de nomine contra acceptionem communem nominis vitæ, quod nec ingenium arguit, nec iudicium.

CONCLUSIO I.

Malè describitur vita ut sic communis omnibus viuentibus esse principium mouendi se ab intrinseco.

Vita non
est prin-
cipium
mouendi
se ab in-
trinseco.

Probatur: quia vel hoc intelligitur de motu intentionali, vel de motu reali, vel de motu abstrahente ab intentionali, & reali: sed neutrum dici potest: ergo.

Probatur minor quoad primam partem de motu intentionali; quia plantæ non mouentur sic.

Probatur quoad secundam partem de motu reali, tam quia Deus non mouetur tali motu, tum quia non viuentia sic se mouent, ut patet de grauib; & leuib; & de aqua quæ calefacta mouet se ad frigus.

Probatur quoad tertiam partem de motu abstracto eadem ratione; quia scilicet Deo non conuenit, & conuenit non viuentibus, quibus conuenit motus realis ab intrinseco.

Quod si dicatur Deus mouere se ab intrinseco motu improprie dicto, ad intellectiōem & volitionem, quatenus hæc ab ipsius essentia mediante intellectu & voluntate emanant;

Contra, quia huiusmodi productio ab intrinseco conuenit non viuentibus; nulla enim est substantia non viuens, quæ huiusmodi motu non moueat se ad proprias passiones, ac proprietates metaphysicas, quia in *Scorifica* & meliori sententia, hæc proprietates identificantur essentiis.

CONCLUSIO II.

3. Malè etiam describitur esse principium mouendi se ab intrinseco vitaliter, aut mouendi se ad terminum, qui ab extrinseco nequeat in ipso produci, aut ad terminum, quem non potest in aliquo extrinseco producere.

Non est
principium
mouendi
se ab in-
trinseco
vitaliter.

Probatur hæc conclusio quoad duas primas partes: quia Deus habet vitam, & tamen nequit mouere se ab intrinseco vllō modo propriè loquendo; motus autem improprie mouendi se per emanationem metaphysicam, non sufficit; quia conuenit non viuentibus, ut paulò ante dixi.

Probatur secundo conclusio, quoad primam partem, secludendo illud exemplum de Deo, quia non potest intelligi quid sit mouere se vitaliter, nisi intelligendo prius quid sit vita; motus enim vitalis, aut vitaliter habitus non potest declarari nisi dicendo quod sit motus, cuius principium est vita, aut qui determinatur ad vitam: ergo male explicatur vita per ordinem ad motum vitalem, aut vitaliter factum.

Probatur tertio quoad secundam partem: quia Angeli & homines & plantæ non habent principium mouendi se ad vllum terminum, qui nequeat ab alio produci, nisi principium, quo possunt mouere se ad intellectiōes & partes acquisitas per nutritionem: sed Deus potest producere in illis illos terminos se solo, id quod de termino nutritionis fatentur omnes, nostroque sufficit proposito, & de intellectiōe tenent *Scorifica* cum multis aliis, posteaque probabitur.

Non est
principium
mouendi
se ad ter-
minum qui
ab extrin-
seco ne-
queat in
ipso pro-
duci.

4. Quod si dicatur non intelligi in prædicta descriptione, quod non possit terminus, cuius principium est vita, produci ab extrinseco supernaturaliter, sed quod possit produci ab extrinseco naturaliter.

Contra, quia quamuis possint isti termini produci naturaliter, adhuc certe non sequeretur inde quin homines & Angeli & plantæ viuerent tam bene quam de facto viuunt: ergo non habent viuere ex hoc quod possunt producere terminum aliunde in ipsis non producibilem.

Deinde substantia materialis, quæ immediate subiectat quantitatem

quantitatem, habet virtutem in se producendi illā quantitatem, & illa quantitas nequit naturaliter per aliā causam extrinsecā in illa produci, sed tamen non vivit; ergo conceptus vitæ non consistit in principio producendi terminum, qui ab extrinseco naturaliter nequit produci.

Probaturs tertia pars, quia substantia quantitativa, quæ potest in se producere quantitatem, non potest illam producere in extrinseco, & tamen non vivit; & quia licet homo per oculum, aut intellectum posset etiam producere visionem in alio oculo, & intellectionem in alio intellectu, hoc non tolleret quin viveret. Et denique quia Deus non habet principium producendi perfectionem in se vlla ratione sufficiente ad vitam, ut patet ex dictis supra.

CONCLUSIO III.

5. *Nec etiam bene describitur esse principium movendi se ad perfectionem maiorem, quam illa, quæ debetur sibi in instanti generationis.*

Probaturs primo, quia Deus non habet tale principium, ut patet.

Probaturs secundo, quia quamvis Angeli non possent producere in se intellectiones, aut volitiones, nec vllam aliam perfectionem, modo tamen possent recipere intellectiones, & volitiones, & per eas intelligere & velle, viverent sine dubio: & qui auctores dubitant vtrum intellectiones aliique actus vitales potentiarum sensitiuarum proueniant auctiue ab illis potentiis, non dubitant, quin habentes tales potentias vivant; nec solent impugnari per hoc principium, quod alias homines & animalia non viverent.

CONCLUSIO IV.

6. *Non datur vllus conceptus vnus vniuoce communis omnibus & solis viventibus, & speciatim Deo, Angelis, Animalibus, & Arboribus.* Hanc cum docuissem multis ab hinc annis, reperio iam tamen apud *Arriagam* disp. 2. de anima num. 60. & est contra *Hurtadum* hic disp. 3. §. 5. & 6.

Probaturs: quia si esset assignabilis, maxime esset aliquis ex prædictis iam refutatis.

Dices cum Hurtado, conceptum illis omnibus communem esse ita habere perfectionem ab intrinseco, ut non possint naturaliter illam habere ab extrinseco; hoc enim competit in primis Deo, neque enim vllam perfectionem intrinsecam suam potest naturaliter habere ab extrinseco: competit etiam plantis, & animalibus quantum ad intellectiones, & sensationes, & terminum nutritionis: naturaliter enim habent hæc ita ab intrinseco, ut non possint illa habere naturaliter ab extrinseco.

Hanc doctrinam impugnat *Arriaga*: quia Deum habere perfectionem ab extrinseco non est Deum habere perfectionem a se productam in se, sed eum habere perfectionem suam improductam ab extrinseco: sed hic conceptus non potest esse conceptus vitæ, communis Deo & cæteris viventibus, quia inde sequeretur duo absurda: Primum quod Deum esse viventem non esset aliud quam Deum esse improductum; unde si per impossibile nec intelligeret, nec amaret, nec aliquid produceret, esset vivens, quod est contra communissimam acceptionem vitæ: & præterea si per impossibile lapis esset improductus ab vlllo alio, esset vivens, quod est absurdum. Secundum absurdum esset, quod planta non esset vivens, contra hunc auctorem, quia non haberet perfectionem improductam.

Contra hanc impugnationem facit primo, quod nullo modo sequatur secundum absurdum, quod prædicit *Arriaga*: nam planta licet non haberet perfectionem suā improductam, haberet tamen illam improductā ab extrinseco, & ratio vitæ ut sic, non consistit, secundum *Hurtadum* in habendo perfectionem improductam, sed in habendo perfectionem improductam ab alio, & in hoc sine dubio convenit Deus, ut habet suas perfectiones, cum plantis, & aliis viventibus, quidquid dicat *Arriaga*, qui non videtur bene intellexisse doctrinam *Hurtadi*.

Secundo, facit contra illam, quod nec primum etiam

absurdum sequatur: nam Deum esse viventem non est Deum non esse improductum ab alio, sed Deum habere perfectionem aliquam a se aliquo modo distinctam, ab alio improductam; nec consequenter lapis eo ipso quod esset improductus ab alio, esset vivens, sed ad hoc deberet habere aliquam perfectionem a se improductam ab alio.

7. *Melius ergo impugnatur doctrina Hurtadi*, primo: quia inde sequeretur quod Deus ut habens immensitatem, & æternitatem esset vivens, quia ut sic habet perfectionem, quam ab extrinseco nequit habere: sed hoc est falsum; quia alias substantiæ omnes ut habent suas proprietates essent viuentes, quia ut sic habent perfectiones, quas ab extrinseco nequeunt habere.

Per quod directè impugnatur Hurtadus secundo: habere perfectionem, quam non potest habere ab extrinseco, convenit non viventibus, convenit enim omnibus substantiis respectu suarum propriarum passionum: ergo non est conceptus vitæ.

Impugnatur tertio: quia si intellectio connaturaliter loquendo produceretur in Angelo effectiue ab extrinseco, & ipsemer nullo modo haberet vim effectiue producendi ipsam, adhuc viveret, modo per eam posset intelligere formaliter: ergo cōceptus vitæ, ut sic, communis omnibus viventibus secundum omnem rationem, secundum quam viuunt, non dicit negationem productionis ab extrinseco, & consequenter malè dicitur, quod conceptus vitæ ut sic, sit habere perfectionem, quæ non possit naturaliter haberi ab extrinseco.

Confirmatur: quia omnes substantiæ corporeæ, in quibus subiectatur quantitas, habent perfectionem quantitatis ab intrinseco in hoc sensu, & tamen non omnes viuunt: ergo habere perfectionem ab intrinseco in hoc sensu non est conceptus vitæ.

8. *Obiicit cum Hurtado*: Deus magis convenit cum plantis in ratione aliqua, quam cum aliis vllis rebus inanimatis, & hinc tam de Deo, quam de plantis dicitur quod vivunt, cum id tamen non dicatur de vllis inanimatis: sed illa ratio, in qua sic convenit cum plantis, est ratio aliqua vna communis vitæ ut sic; ergo datur aliqua talis ratio.

Rpondeo negando maiorem, nec inde dicitur de Deo, & illis, quod vivunt, nam vivere convenit illi merè æquivocè, aut analogicè, sicut Gallus convenit homini nato in Gallia, & Gallo gallinaceo, aut sicut risus convenit homini & prato viventi.

CONCLUSIO V.

9. *Datur conceptus communis vniuoce Deo, & omnibus, ac solis animantibus, qui conceptus potest vocari vita.* Hæc est communissima.

Probaturs: quia posse percipere aliquid est ipsis omnibus, & solis commune; Deus enim percipit, dum cognoscit & vult; & nullum est animal, quod etiam non percipiat dum sentit, nec aliquid aliud potest assignari, quod percipiat, ergo omnia illa sunt perceptiva, & nulla alia, & consequenter esse perceptivum est commune ipsis omnibus, & solis.

CONCLUSIO VI.

10. *Datur conceptus vitæ, ut sic, communis omnibus viventibus creatis, & solis.* Hæc est communior contra *Arriagam* num. 73.

Probaturs: quia nullum est vivens creatum, quod non habeat in se virtutem acquirendi sibi aliquam perfectionem absolutam sibi intrinsecam de nouo ultra illam, quam connaturaliter debet, aut exigit habere pro instanti generationis, & nullum aliud, quod non est vivens habet talem virtutem, & præterea illa virtus potest commodissime vocari vita, & solet etiam; ergo datur conceptus vitæ ut sic, communis omnibus, & solis viventibus creatis. Tertia pars antecedentis non habet difficultatem, nisi de nomine, nec credo vllum contrauenturum in ipso nomine, si concedat duas illas partes.

Probaturs ergo antecedens, quoad primam partem, nempe

Non est principium producendi perfectionem maiorem quam debetur in instanti generationis.

Non datur vllus conceptus cōmunis vniuoce omnibus viventibus, & solis.

Datur cōceptus vitæ vniuoce Deo, & animalibus.

Datur cōceptus vitæ vniuoce omnibus viventibus creatis.

nempe quod nullum sit viuens creatum, quod non habeat talem virtutem: quia imprimis Angelus potest in se producere nouas, & nouas intellectiones, quæ non debentur ipsi in instanti generationis connaturaliter, & idem est de hominibus quantum ad intellectiones, & de hominibus, ac animalibus quantum ad præceptiones, seu sensationes.

Deinde plantæ & cætera etiam viuentia corporea possunt in se de nouo producere per nutritionem, & augmentationem nouas partes substantiales, quas non exigunt habere pro instanti generationis, vt patet.

Probatur minor quoad secundam partem, nempe quod nihil aliud præter viuens habeat talem virtutem: quia si aliquid aliud illam haberet, maxime aqua, quæ si calefiat potest producere in se frigus de nouo; aut grauius & leuius, quæ de nouo post instans generationis possunt se mouere localiter, illa deorsum, hæc sursum; aut ignis qui potest augere se substantialiter producendo nouum ignem, eumque sibi adiungendo: sed hæc non habent talem virtutem: ergo nihil aliud non viuens habet illam virtutem.

11. Probatur hæc vltima minor primo, quoad aquam, quatenus frigefactiua est sui; quia licet posset de nouo frigefacere se, non potest tamen producere in se perfectionem vltra illam, quam potest habere in instanti generationis, quia in illo instanti debetur ipsis frigus connaturaliter, vnde ipsummet in se produceret frigus pro illo instanti, nisi poneretur impedimentum, & si derelinqueretur in illo statu, nunquam postea posset producere in se frigus: ergo non habet virtutem producendi in se perfectionem vltra illam, quæ debetur ipsi in instanti generationis, ex hoc quod possit reducere se ad frigus quando calefacit.

Hinc probatur eadem minor, quoad secundam partem de grauib, & leuib: quia si hæc producerentur in loco connaturali suo, in quo petunt connaturaliter produci, non possent vltius se mouere; vnde non possunt producere in se perfectionem vltra illam, quam exigunt habere pro instanti generationis.

Probatur denique minor quoad tertiam partem de igne: quia ignis non habet virtutem producendi in se alium ignem, sed extra se; & licet ignis ille alius vnatur sibi, non tamen intra ipsum, aut in ipso recipitur; ergo non habet virtutem producendi in se perfectionem vltra illam, quæ debetur ipsi in instanti generationis, seu quod idem est, vltra illam, quam ipsemet necessario produceret in se in instanti generationis, si non impediretur, & poneretur in loco suo naturali.

12. Dices: habet virtutem producendi in se vnionem cum altero igne, quam vnionem non deberet in se producere, aut habere in instanti generationis: ergo adhuc manet difficultas de igne.

Contra: quia vnio non est perfectio absoluta, quandoquidem sit respectus in nostra sententia. Quod si teneretur cum aduersariis, quod esset modus absolutus, magis virgeret replica. Sed responderi tamen posset non esse perfectionem absolutam simpliciter, quia talis non est, nisi perfectio, quæ non est modus.

Replicabis adhuc ex *Avriaga*, contra doctrinam datam de aqua & grauib, ac leuib. Hominibus, ac plantis est debita augmentatio pro complemento naturali suo, & tamen hoc non obstante dicuntur viuentia per hoc, quod quando non datur ipsis in instanti generationis, possint illam acquirere: ergo quamuis aquæ deberetur connaturaliter frigus, & grauib vbi deorsum, adhuc debent dici viuere per hoc, quod possint ea acquirere, quando non habent illa.

Respondeo falsum esse, quod hominibus, & plantis debeatur pro instanti generationis connaturaliter illa magnitudo, quam postea acquirunt, alias aliquando illam haberent in instanti generationis, & alia media generandi homines, & plantas darentur à natura, quam de facto data sunt.

13. Melius replicari posset: quod si homines, & plantæ deberent ab initio produci iuxta magnitudinem, quam maiorem postea acquirere non possent, adhuc diceretur viuere, per hoc quod per nutritionem restaurare possint

partes deperditas actione caloris naturalis, sed tamen tunc non haberent virtutem producendi perfectionem vllam vltra illam, quam peterent habere pro instanti generationis, nam licet alias partes producant, non tamen nisi similes illis partibus, quas haberent ab initio productas, nec illas ipsas possent producere de nouo, nisi deperditis aliis; quod si hoc sufficeret, vt diceretur posse producere perfectionem vltra illam, quam peteret habere in instanti generationis, aqua posset dici habere virtutem producendi perfectionem vltra illam, quam peteret habere in instanti generationis, quia potest producere in se aliud frigus ab illo, quod habet in instanti generationis quando priuatur illo frigore.

Hæc replica mihi confirmat maxime probabilitatem sententia tenentis, quod non detur conceptus communis vitæ viuentibus creatis, quatenus viuunt vita vegetatiua, & sensitua.

Responderi tamen posset distinguendo maiorem: adhuc viueret conceptus communi vitæ, vt sic communi omnibus viuentibus creatis, nego: alio conceptu, qui non est communis omnibus viuentibus creatis, transeat. Et concessa minori nego consequentiam.

Si vero queratur, quis sit conceptus ille particularis, à quo haberent viuere in hypothesi hac, qui conceptus non esset communis omnibus viuentibus;

Respondeo, quod esset virtus illa producendi in se perfectionem substantialem modo illo particulari, quo videmus homines, & plantas producere in se talem perfectionem, scilicet per intra susceptionem pabuli, & conuersionem illius in substantiam tali modo admirabili, quem cernimus fieri in illis corporibus, quæ vocamus viuentia.

14. Pro complemento autem huius rei aduertendum, licet aliqui requirant ad conceptum vitæ creatæ communis omnibus viuentibus, quod sit principium producendi perfectionem in se, quæ non potest in alio producere, vt hac ratione excludant ignem à ratione viuentis, quæ, licet in se producat aliquando ignem eum sibi aggenerando, non potest tamen in alio etiam ignem producere, hoc tamen nec verum est, nec necessarium, quia quamuis intellectus posset producere naturaliter intellectiōem talem in alio, qualem potest in se producere (vt tenent multi *Scotista*, quibus multum fauet ipse *Scotus* de intellectu Angelico, putant enim vnum Angelum loqui alteri Angelo producendo per suum intellectum intellectiōem in intellectu ipsius) tamen sine dubio esset viuens per hoc, quod produceret intellectiōem in se: & eodem modo licet posset vnus homo nutrire alium hominem, non propterea deberet dici non viuere per hoc quod posset se ipsum nutrire; neque sane ad hoc quod intelligimus aut homines viuere, aut arbores, examinamus vtrum possint producere talem perfectionem in aliis, qualem videmus quod producant in se: vnde ille conceptus est omnino impertinens ad rationem vitæ.

Deinde aqua ex sua substantia habet virtutem producendi in se frigus, & non habet virtutem producendi frigus in alio per eandem suam substantiam, vt communiter tenetur, nec tamen dicitur viuere: & substantia quantitatiua habet virtutem productiuam quantitatis in se, qualem non potest producere in extrinseco. Et quamuis calor non esset actiuus, & ignis haberet virtutem productiuam illius in se, non diceretur viuere: ergo ille conceptus est omnino impertinens ad conceptum vitæ.

15. Alij existimant ad conceptum vitæ communis omnibus viuentibus creatis requiri, quod sit virtus producenda perfectionis talis in se, qualis in ipso non possit produci ab extrinseco.

Sed nec hoc etiam verum est propter easdem rationes: nam substantia quantitatiua potest producere in se quantitatem, quæ non potest ab extrinseco in illa produci, & si per impossibile aut possibile posset arbor ab extrinseco nutrirī, & homo ab extrinseco habere intellectiōem: non tamē propterea negari deberent viuere, modo haberent ex se ipsis virtutem se nutriendi, & intelligendi: neque etiā vt cognoscamus an viuāt nec ne, examinamus

Non requiritur ad viuens quod non possit producere in actu perfectionem vitalem.

Nec requiritur ad viuens quod per se talis nequeat produci ab extrinseco.

an possint per virtutem extrinsecam nutrir, sed indagamus an ipsamet seipsa possint nutrire, & hoc reposito, iudicamus ea viuere. Deinde etiam si aqua non possit ab extrinseco frigeri, neque graue ab extrinseco moueri deorsum, non propterea dicerentur viuere: ergo ille conceptus non est conceptus vitæ, sed omnino ad illam impertinens: & hoc valde notandum est.

16. *Ex his habetur primo*, viuentia vocari, & esse omnes illas substantias, quæ possint aliquo modo percipere, eo ipso quo possint percipere, easque viuere in actu primo per hoc quod habeant virtutem, per quam percipere possint; in actu vero secundo per hoc, quod actu percipiunt, habeantque actualem perceptionem; & in hoc conceptu conuenire vniuoco Deum, Angelos, animalia, & animam rationalem separatam. Ad hunc autem conceptum impertinens est, quod quæ percipere possint habeant virtutem actiuam producendi illum actum, quo mediante percipiunt: tum quia Deus ipse habet talem conceptum absque tali virtute, tum quia, modò haberent actum in se subiectatū, ab eoque determinarentur formaliter ad percipiendum, siue ille actus produceretur ab ipsis, siue non, adhuc per hoc ipsum deberent dici viuere, quod per illū perciperent, & sane eo ipso iudicamus homines, & animalia viuere, quo videmus eos videre sine consideratione vltiori de productione istius visionis. Ad eundem etiam æquè impertinens est, quod illa perceptio aut non possit produci ab extrinseco in illis, quæ per ipsam percipiunt, & propterea dicuntur viuere; aut non possit produci ab illis in extrinseco alio, nec illa perceptio dicitur propterea vitalis, sed ex eo quod sit actus secundus constitutus illud, quod viuit in actu primo, viuens in actu secundo, vnde non rectè Thomistæ negat intellectionem aut posse produci à solo Deo absq; concursu effectiuo intellectus; aut posse produci ab vno intellectu in alio, ex eo, quod sit vitalis. Deniq; impertinens est ad hunc conceptum, quod perceptio illa, in ordine ad quā describitur vita sic accepta, sit debita in instanti generationis, aut non sit debita.

17. *Habetur secundo*, quod viuentia vocentur omnia illa, quæ possunt nutrire se & augmentare per intus susceptionem eo modo quo arbores, & animalia nutriunt & augmentant se, non respiciendo vtrum per illam nutritionem recipiant partem indebitam in instanti generationis, aut debitam, & in hoc sensu non conuenit Angelis viuere nec animalibus, quatenus sunt perceptiua, aut etiam loco motiua.

Habetur tertio probabiliter, sed non tam certo, quod omnia illa dicantur viuentia, quæ possunt acquirere perfectionem aliquam in se vltra illam, quam petunt habere in instanti generationis, & quod in hoc sensu de facto conueniant vniuoco Angeli, homines, animalia, plantæ. Vnde homo habet ex triplici capite viuere. *Primo* quatenus percipit; *Deinde* quatenus potest acquirere perfectionem vltra illā, quam petit habere pro instanti generationis; & *Tertio*, quatenus potest nutrire se, & augmentare per intra susceptionem. Angelus vero non habet viuere nisi ex duplici capite, quatenus scilicet est perceptiuus, & quatenus acquisitiuus perfectionis vltioris, quam debet habere pro instanti generationis: & similiter Plāta non habet viuere nisi ex duplici capite, nempe quatenus possunt nutrire se per intra susceptionem, seu acquirere nouas partes substantiales per intra susceptionem, & quatenus possunt acquirere perfectionem vltra illam quam nata sunt habere in instanti generationis.

18. Deus denique ipse, licet perfectissimus viuens, non habet viuere nisi ex vno capite, quatenus scilicet perceptiuus; vnde vltimus sequitur quod hic conceptus viuendi sit perfectissimus, & solus ille qui ex ratione formali sua non inuoluit imperfectionem; & præterea quod ex duobus aliis conceptibus ille, qui est acquirendi perfectionem vltra illam, quæ debetur in instanti generationis, licet inuoluit illam imperfectionem, quod supponat carentiam istius perfectionis pro instanti generationis, sit tamen perfectior conceptu illo vitæ, qui consistit in acquirendo perfectionem per nutritionem & augmentationem; quod colligitur tum quia ille conuenit Angelis,

quibus alter ille conceptus non conuenit: tum quia ille alter supponit carentiam aliquarū perfectionū substantialium, aut defectibilitatem illarū in iis, quæ sic viuunt; conceptus vero ille acquirendi perfectionem vltra illam, quæ debetur in instanti generationis, non inuoluit talem carentiam seu defectibilitatem, sed potest stare cum carentia perfectionis accidentalis.

19. *Quæres*, an intellectus sit potentia vitalis?

Respondeo, si consideremus intellectum, vt est productiuus cognitionis, esse sine dubio vitale, si vitalis potentia dicatur, quæ in seipsa producit intellectionem; sed multo melius dicitur vitalis ex eo, quod mediante actu possit percipere; nam si per impossibile posset in se producere intellectionem absque eo quod per ipsam posset percipere, non esset vitalis, hoc est, arguens vitam: si vero perciperet, quamuis non produceret, nec posset producere, esset vitalis secundum conceptum magis perfectum vitæ, Deo, Angelis & hominibus commune: posset tamē esse vitalis, vt productiuus præcise, secundum conceptum vitæ commune omnibus creatis viuentibus. Si vero loquamur de intellectu agente, hoc est illo, qui potest in intellectu possibili producere species intelligibiles: *Respondeo* nō esse vitalem secundum conceptum illum vitæ commune Deo, Angelis & animalibus; posset tamen dici vitalis secundum conceptum illum acquirendam perfectionis vltra illam quæ debetur in instanti generationis.

20. *Quæres secundo*, An habitus intellectualis sit vitalis.

Respondeo, sine dubio esse vitalem, quatenus talis diceretur ille qui spectaret ad potentiam vitalem, & posset concurrere ad actum vitalem: & hoc siue loquendo de habitu naturali, siue de supernaturali, de quibus quoad hoc eadem est ratio; & in hoc etiam sensu species intelligibiles sunt vitales, & idem est de aliis speciebus externis, & internis. Non est autem nec habitus, nec species vitalis aut viuens, quatenus vitale, aut viuens dicitur quod potest percipere, aut quod est perceptio; nec quatenus viuens dicitur illud quod potest in se producere perfectionem vltra illam quam debet habere pro instanti generationis.

21. *Quæres tertio*, quid significatur per viuens positum in prædicamento substantiæ sub corpore.

Respondeo, per illud viuens posse intelligi substantiam corpoream constantē corpore, & anima vt sic, communem animæ vegetatiuæ, sensitiuæ, & rationali: vel etiam substantiam completam potentem acquirere sibi partes substantiales, eas intra se producendo. Vel denique substantiam corpoream completam potentem acquirere sibi perfectiones vltra illam, quam petit habere, pro instanti generationis, si tamen omnis substantia talis sit viuens. Ex his autem explicationibus prima est magis physica, alia duæ magis metaphysica.

Quæres quarto, An potentia loca motiua sit vitalis, seu an eo ipso, quo aliqua substantia habet virtutem loco motiuam, debeat dici quod sit viuens. Per potentiam autem loco motiuam intelligo potentiam, non quamcūque, qua possit produci motus localis, quia alias grauiā, & leuiā possent dici viuentia, vt patet; sed illā, qua possit produci motus localis progressiuus, quæque non determinatur ad certum motum, sed potest habere varios.

Respondeo primo, illam potentiam per se formaliter non esse vitalem, quatenus vitalis diceretur illa, quæ esset perceptiua, quia reuera illa non est perceptiua, quamuis, quia illa subordinatur potentiæ perceptiua, & nūquam reperitur in aliquo, in quo non est potentia perceptiua, possit ex ea colligi quod habens illam sit viuens vita perceptiua, & in hoc sensu possit dici vitalis, id est dependens à vita, & arguens vitam.

Respondeo secundo, illam non esse potentiam vitalem formaliter, quatenus talis appellatur illa, per quam aliquid potest acquirere perfectionem absolutam vltra illam, quam natum est habere pro instanti generationis, quia habens illam per eam non potest acquirere nisi diuersa vbi, quæ non debebantur ipsi in instanti generationis: sed illa diuersa vbi non sunt perfectiones absolutæ, sed respectus: ergo.

Respondeo

Ad vitam in actu secundo impertinens est quod producat a viuentē, & quod non possit produci ab ipso in alio.

Homo habet viuere ex triplici capite.

Quis conceptus viuendi perfectissimus.

An intellectus sit potentia vitalis.

An habitus intellectualis sit vitalis.

Quid est viuens positum in prædicamento substantiæ sub corpore.

An potentia loca motiua sit vitalis.

Respondeo tertio, eam esse vitalem, vt talis dicitur illa, per quam aliquid potest se mouere modo tali, quo videmus animalia posse se mouere; qui motus vocari solet motus organicus, nam certe communiter homines non minus vocant viuientia illa, quæ se nutriunt; sicut nutrire se solent animalia, quàm quæ hoc modo se mouent, & omnino videtur quod motus ille & motus nutritionis habent aliquam similitudinem inter se, qualem non habent cum motibus aliis siue prouenientibus ab animalibus, siue ab inanimatis.

QVÆSTIO II.

Quid sit corpus, & quid spiritus.

23. **Q**uandoquidem ponatur in prima definitione animæ, quod sit actus corporis organici; & postea etiam resoluitur de anima rationali quod sit spiritalis forma, hic examinandum censui, quid sit esse corpus, & quid esse spiritum; vbi aduertendum est quæstionem hanc esse de corpore, & spiritu, prout opponuntur sic, vt illud quod est corpus, non sit, nec possit esse spiritus, nec e contra; vnde patet agi hic de spiritu prout capitur, non pro vento, & aëre, sicut accipitur Genes. 8. *Adduxit spiritum super terram, & imminuit aqua*, id est, aëre, & vëto siccauit Deus terram; nec pro humore animalis, vt Prouerb. 17. *Spiritus tristis exsecat ossa*, id est humor melancholicus; nec pro spiritibus vitalibus aut animalibus, vt satis communiter accipi solet; nec pro anima sensitua, vt Eccles. 3. *Quis nouit, si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, & spiritus iumentorum descendat deorsum?* In quo etiam sensu, quæ animalia moriuntur, dicuntur emitte spiritum; non inquam agitur de spiritu hic in vlla ex his acceptionibus, quia quæ sic sunt spiritus, sunt etiam corpora; sed agitur, vt dixi, de eo, vt opponitur corpori sic, vt illud, quod est spiritus, non sit corpus, in quo sensu sumitur spiritus in eo loco Lucæ 24. *Palpate, & videte, quia spiritus carnis, & ossa non habet.*

CONCLUSIO I.

24. *Corpus vt sic non bene describitur esse substantia naturaliter petens habere triam dimensionem.* Hæc est contra Huradum disp. 2. sect. 3.

*Probat*ur: quia superficies est corpus, prout corpus opponitur spiritui, secundum omnes, & tamen non habet nec petit habere triam dimensionem. Et idem dicendum est de linea, ac puncto substantiali, ergo corpus vt sic non bene sic describitur.

Confirmatur: si daretur aliqua substantia indiuisibilis potens occupare locum diuisibilem impenetrabiliter, vt secundum multos est possibile, esset corpus, & tamen non esset triam dimensionis.

Deinde si daretur substantia triam dimensionis, quæ esset nata occupare locum diuisibilem, ita vt esset tota in toto, & tota in qualibet parte, vt aliqui philosophantur de facto Angelos esse, non esset corpus.

Obicitur, secundum Augustinum de quantitate animæ non potest concipi corpus, quod non habeat longitudinem, latitudinem, & profunditatem: ergo ratio corporis consistit in habendo illam triam dimensionem.

Respondeo, distinguendo antecedens: prout corpus opponitur spiritui, nego antecedens; prout opponitur superficiei, lineæ, & puncto, transeat antecedens. Et similiter distinguo consequens: ratione corporis vt sic, prout corpus opponitur spiritui, nego consequentiam; prout opponitur superficiei & lineæ, transeat consequentia.

CONCLUSIO II.

25. *Non bene describitur corpus vt sic, esse illud quod exigit connaturaliter quantitatem; neque quod est impenetrabile cum alio eiusdem speciei; neque quod dicit ordinem ad materiam; neque quod habet partes integrantes.*

*Probat*ur quoad primam partem; quia anima rationalis exigit connaturaliter quantitatem, & tamen non est corpus.

Et si dicas quod non exigit ita, quin naturaliter possit esse absque quantitate.

Contra, hinc non sequitur quin mala sit prædicta descriptio, quæ solum ponit exigentiam connaturalem, & non specificat illam particularem exigentiam, quæ ponitur in responsione.

*Probat*ur secundo, eadem pars: quia si daretur aliqua substantia diuisibilis, quæ non exigeret quantitatem, vt multi ex Antiquis Patribus philosophati sunt de Angelis, & exigeret tamen esse in loco diuisibili cum proportionem partis ad partem, illa substantia esset corpus; & ideo illi Patres dixerunt consequenter Angelos esse corporeos; ergo ratio corporis, vt sic non infert exigentiam quantitatis.

Confirmatur, quia cæli absque dubio sunt corpora, & tamen non adeo certum est, quod habeant aut exigant quantitatem: ergo conceptus corporis potest haberi absque exigentia quantitatis.

*Probat*ur secunda pars conclusionis, quæ est contra Ariagam: quia si Deus crearet substantias habentes partes extensas, quæ pererent ex natura sua esse penetrabiles, non minus quam corpora gloriosa exigunt, beneficio dotis gloriosæ penetrabilitatis, in quo difficulter potest dari implicancia, illæ essent corpora non minus quàm corpora gloriosa de facto sunt, etiam vt gloriosæ ergo ratio corporis vt sic non includit illam impenetrabilitatem.

Confirmatur, per illam sententiam Patrum de Angelis corporeis, quos tamen non putabant impenetrabiles.

Confirmatur secundo, quia Ariaga non habet vllam rationem pro sua sententia, nisi quod non possit explicari ratio corporis melius: sed hoc est falsum, vt postea patebit: ergo.

26. *Probat*ur tertia pars: quia si non detur de facto corpus simplex completum, vt multi asserunt dari, certe potest de potentia absoluta dari tale corpus, vt ostensum est in libris de Cælo.

*Probat*ur denique quarta pars: quia punctum substantiale quale datur de facto secundum multos, & possibile est dari, saltem de potentia absoluta, est corpus, & tamen non habet partes integrantes, & idem est de substantia indiuisibili potenti occupare locum diuisibilem cum impenetrabilitate.

Deinde substantia spiritalis diuisibilis posset dari, vt postea.

Aduerte autem hic pro solutione obiectionum, quæ opponi possunt contra quæcumque partem huius Conclusionis, non velle me quin substantia exigens quantitatem aut impenetrabilitatem sic, vt non possit esse naturaliter absque quantitate & impenetrabilitate, sit corpus; imo existimo quod omnis talis sit corpus, & in hoc fundatur illud Christi argumentum: *Palpate, & videte, quia spiritus carnis, & ossa non habet*, quia scilicet ex palpatione, quæ absque quantitate & impenetrabilitate fieri non poterat, optime sequebatur quod Christus, qui palpari poterat, non esset spiritus, cum hic propter defectum quantitatis, & impenetrabilitatis palpari nequeat. Sed contendo hic rationem corporis vt sic, in hoc non consistere, quamuis ratio corporis particularis posset hoc habere vnâ cum ratione corporis vt sic.

CONCLUSIO III.

27. *Corpus, seu substantia corporea vt sic, prout opponitur substantiæ spiritali, bene describitur esse substantia connaturaliter impotens occupare locum diuisibilem indiuisibiliter, ita vt possit esse tota in toto, & tota in qualibet parte illius loci; saltem sic, vt possit aliquando plus, aliquando minus loci occupare, nec determinetur ad determinatum locum.* Hæc est nullius, quod sciam.

*Probat*ur tamen: tum quia alia melior explicatio nequit dari; tum quia omnis substantia, quæ de facto est corporea, etiam punctum substantiale, habet hanc rationem, & nulla ex iis, quæ de facto dicuntur spirituales habent illam; nec potest assignari vllus cõceptus substantiæ corporeæ possibilis, cui nõ possit hæc ratio cõpetere, aut vllus conceptus substantiæ spiritalis possibilis, cui competat. Addidi autem illam vltimam particulam: *Saltem sic, vt non determinetur naturaliter ad determinatum locum*, propter

Descriptio corporis, vt hic

Alie descriptiones corporis reii-

Ppp

propter